

PRAVNO-MEDICINSKI ASPEKTI RADA ETIČKOG ODBORA ZA PREKID TRUDNOĆE

Zoran PONJAVIĆ,* Mirjana VARJAČIĆ[▽]

U članku se analizira nastanak i funkcionisanje etičkih odbora za prekid trudnoće u Republici Srbiji, posebno kroz rad ovog odbora pri Kliničkom centru u Kragujevcu. Najpre se izlažu razlozi koji su doveli do pojave etičkih odbora uopšte. U pitanju je, pre svega, razvoj biomedicine, kao i pojava bioetike, nove naučne discipline, koja treba da odgovori na pitanje da li su rezultati naučnih istraživanja uvek etički prihvatljivi. Ovo je naročito aktuelno u slučaju primene prenatalne dijagnostike u cilju utvrđivanja stanja ploda pre rođenja. Ovim je omogućeno da se još u ranoj fazi trudnoće otkriju anomalije ploda i izvrši njen prekid, bez izazivanja većih etičkih i pravnih dilema. Međutim, mogućnosti prenatalne dijagnostike su još uvek ograničene. Ponekad dobijeni rezultati nisu potpuno izvesni ili se, s druge strane, neke od anomalija početka mogu otkriti dosta kasno, krajem drugog i početkom trećeg trimestra trudnoće, što sve, pored medicinskih, izaziva velike etičke i pravne dileme. U ovakvim slučajevima u zakonodavstvu Republike Srbije je predviđeno da uslove za vršenje prekida trudnoće utvrđuje etički odbor zdravstvene ustanove. Ovaj odbor ima ulogu da pruži pomoć lekarima u pogledu utvrđivanja uslova za vršenje kasnog pobačaja, budući da pravila lekarske etike nisu u ovom slučaju dovoljna. Njegovo uvođenje je pokušaj da se u oblasti reproduktivnih prava jasnije artikulišu društveni interesi. Većina odobrenih prekida trudnoće pred Etičkim odborom Kliničkog centra u Kragujevcu odnosila se na anomalije ploda, manji broj na zdravlje majke, a nijedan na tzv. pravne indikacije. Na kraju se predlažu i nova zakonodavna rešenja koja jasnije oslikavaju etičke dileme.

Ključne reči: prekid trudnoće, etički odbor, pravno-medicinski aspekti, Klinički centar Kragujevac

Uvod

Ono što karakteriše drugu polovinu 20. veka nije toliko ljudska želja za saznanjima, već činjenica da je predmet istraživanja postao sam čovek. U kontekstu sve bržeg napretka nauke i tehnologije, biomedicina zauzima sasvim posebno mesto, jer za razliku od ostalih nauka koje teže da osiguraju vladavinu nad stvarima i prirodom, ona se primenjuje direktno na čoveku (Dalcq-Depoorter, 2003).

* Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu.

[▽] Medicinski fakultet Univerziteta u Kragujevcu.

